

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง : การสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาและปฏิรูประบอบประชาธิปไตย

ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๙

จัดทำโดย

พล.ต.ดร.เจนวิทย์ ยามะรัตน์

รหัส ๖๐๐๕๐๗

เอกสารวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” รุ่นที่ ๕

วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ

สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

คำนำ

พระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยนั้นตั้งอยู่บนรากฐานการเมืองที่ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน และพระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขของปวงชนทรงใช้อำนาจนั้นเท่าที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ให้พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจโดยผ่านองค์กรต่างๆ ของรัฐ เช่น ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรีและทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล โดยมีบุคคลในองค์กรดังที่กล่าวมานี้เป็นผู้ลงนามสนองพระบรมราชโองการ ทั้งนี้เนื่องจากว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ จึงเท่ากับว่าเป็นการป้องกันมิให้พระมหากษัตริย์ถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือถูกดำเนินคดีทางการเมือง ให้ทรงพ้นจากความรับผิดชอบทางการเมืองหรือปลอดจากการเมือง ดังหลักที่ว่า “พระมหากษัตริย์ทรงทำผิดมิได้” นั่นเอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์ จนถึงบัดนี้ย่างเข้าปีที่ 64 นับเป็นพระมหากษัตริย์ที่ครองราชย์ยาวนานที่สุดในโลก พระองค์เป็นประมุขของประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้มา 18 ฉบับ ตลอดรัชกาลของพระองค์ได้ทรงเห็นการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลมากกว่า 50 ชุด และนายกรัฐมนตรีมากกว่า 20 คน

จะเห็นได้ว่าทุกครั้งที่มีความวิฤติของบ้านเมือง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงใช้พระราชอำนาจพิเศษที่มีอยู่ด้วยพระบารมีส่วนพระองค์ที่ทรงได้รับความรักความภักดีของประชาชนที่เคารพเทิดทูนพระองค์ในฐานะทรงเป็นศูนย์รวมแห่งความถูกต้องในจิตใจของประชาชนเข้าไปจับปิดเป้าวิฤติของประเทศ และทุกครั้งที่มีการแก้วิฤตินั้น พระองค์ทรงดำเนินการทุกอย่างในบทบาทของพระมหากษัตริย์ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเสมอมา

พระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้จึงเป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยโดยแท้จริง ดังที่ นายอานันท์ ปันยารชุน ได้กล่าวย้ำเอาไว้ในการบรรยายพิเศษเรื่อง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย และในภาวะวิฤติ” มีความดังนี้

“สุดท้ายอยากเรียนว่า ในมุมมองของประชาชนชาวไทย ความเป็นพระมหากษัตริย์หรือสถาบันพระมหากษัตริย์ มิใช่เป็นเพียงนามธรรม แต่เป็นสถาบันที่แท้จริงที่จับต้องได้ ความเป็นมนุษย์ มีความเอื้ออาทร มีความห่วงใยและผูกพันกับประชาชนอย่างจริงใจ”

เรื่องพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ นายอานันท์ ปันยารชุน ได้แสดงความคิดว่า อำนาจภายใต้รัฐธรรมนูญนั้น เป็นอำนาจที่รัฐบาลเป็นผู้จัดสรรให้ อำนาจของกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญไทย อังกฤษ หรือสวีเดน กษัตริย์ไม่มีอำนาจทั้งนั้น

แต่สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น นายอานันท์เห็นว่า

“ท่านไม่ได้เป็นประมุขกษัตริย์อย่างเดียว แต่ท่านเป็นศูนย์กลางของความถูกต้อง เพราะฉะนั้นในอีกบริบทหนึ่ง อันนี้ไม่ได้หมายถึงภายใต้รัฐธรรมนูญ แต่เป็นส่วนพระองค์ด้วยความเคารพนับถือของคนไทยที่มีต่อท่านและพระบารมี พระบารมีก็ไม่ได้เกิดขึ้นมาอย่างไม่มีที่มาที่ไป แต่เกิดจากการที่ท่านสั่งสมคุณงามความดี เพราะฉะนั้นคนไทยก็มองท่านว่าทรงเป็น ภาษาอังกฤษเรียกว่า Moral Authority เป็นศูนย์กลางของความยุติธรรม ศิลธรรม ความดีงาม... เป็นศูนย์กลางของการรวมพลังของประชาชน”

นอกจากนี้ พระมหากษัตริย์ของไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน บูรพมหากษัตริย์ของไทยล้วนมีส่วนสำคัญร่วมกับประชาชนในการสร้างชาติสร้างประเทศ ให้มีความเจริญเข้มแข็ง มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนต่อเนื่องสืบมาทุกพระองค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 พระองค์ทรงได้พิสูจน์ให้เห็นเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชน พลสกนิกรทั้งหลายว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์นักพัฒนาที่ยิ่งใหญ่ ด้วยทุ่มเทพระวรกายทรงงานหนักตลอดระยะเวลา 70 ปี ที่ทรงครองราชย์ด้วยโครงการพระราชดำริน้อยใหญ่ร่วม 5,000 โครงการ ได้เปลี่ยนชีวิตและสร้างความอยู่ดีกินดีแก้ปัญหาความยากจนเรื้อรังแก่ประชาชนแล้ว ยังได้ทรงค้นคิดประดิษฐ์หลายสิ่งหลายอย่างทิ้งไว้ให้เป็นมรดกแก่พลสกนิกรชาวไทย ที่รวมเรียกว่า “ศาสตร์พระราชา” จะเป็นเรื่องใดบ้านก็สุดจะพรรณนา

สำหรับคนไทยแทบไม่ต้องกล่าวซ้ำ ทุกคนทราบและตระหนักดีในข้อนี้ การที่คนไทยทั้งแผ่นดินหลังไหลออกมาร่วมถวายดอกไม้จันทน์ในวันพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพก็ย่อมเป็นที่ประจักษ์เป็นอย่างดีแก่สายตาชาวโลก ทั้งในงานดังกล่าวยังได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ที่ไม่มีในชาติตะวันตกอย่างอเมริกา อังกฤษ หรือยุโรป และเอเชีย

โครงการพระราชดำริและแนวทางที่พระมหากษัตริย์ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้สร้างทำไว้ให้แก่ประชาชนชาวไทย ยังได้เป็นต้นแบบให้แก่ชาวโลก และยังได้แผ่พระบารมีแบบไร้พรมแดนไปยังประเทศเพื่อนบ้าน อย่างลาว กัมพูชา ภูฏาน หรือติมอร์ และประเทศอื่นๆ ทั่วโลกนำไปเป็นแนวทางได้อีกด้วย พระองค์จึงทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ในทางสร้างสรรค์และพัฒนาโดยมิได้ใช้อำนาจและกำลังไปรุกรานขยายอำนาจและ

ดินแดนเยี่ยงอดีต เพราะพระมหากษัตริย์คุณเป็นสันพื้นต่อชาวไทย ความเป็นมหาราชและความยิ่งใหญ่ของพระมหากษัตริย์ จึงอยู่ในใจประชาชนชั่วนิรันดร์

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์กับประเทศไทย และประชาชนชาวไทยทั้งปวงที่มีความสนใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และการสนับสนุนส่งเสริมพัฒนา ตลอดจนการปฏิรูประบอบประชาธิปไตยในรัชสมัยรัชกาลที่ 9 และร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกัน ทำนุบำรุงและเชิดชูเทิดทูน พรีองหั่งสร้าง ความเข้าใจอันดียิ่งต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย

แต่ถ้ามีข้อผิดพลาดประการใด โปรดให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องยิ่งขึ้นไปในอนาคตต่อไป

พล.ต.ดร.เจนวิทย์ ยามะรัตน์

มกราคม พุทธศักราช 2561

การสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาและปฏิรูประบอบประชาธิปไตยในรัชสมัยรัชกาลที่ 9

ระบอบประชาธิปไตยแบบไทย

“ประชาธิปไตยแบบไทย” ในที่นี้เป็นแนวคิดที่หมายถึง รูปการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณีของชาติไทยและสอดคล้องกับสถานการณ์ด้วย (แต่อย่างไรก็ตามความหมายของ “ประชาธิปไตยแบบไทย” โดยทั่วไปมีขอบเขตกว้างขวาง ซึ่งไม่จำกัดทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหาเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อความยืดหยุ่นเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ)

ประชาธิปไตยแบบไทยในช่วงพ.ศ.2501-2519 มีลักษณะคร่าว ๆ ปรากฏ ดังนี้

1. ลักษณะประการที่หนึ่งของแนวคิดประชาธิปไตยแบบไทย คือ ในทัศนะของรัฐบาลหรือนายทหารจะเห็นว่าประชาธิปไตยอาจมีความหมายในแง่เนื้อหาสาระเป้าหมาย (เช่น การเป็นอุดมการณ์ ความเหมาะสมกับลักษณะพิเศษของชาติไทย และการสนองความต้องการของประชาชน หรือใช้การได้ผล) หรืออาจรวมความหมายในลักษณะที่เป็นสากลในแง่รูปแบบวิธีการเข้าไปด้วย (คือมีรัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง การเลือกตั้งระบบรัฐสภา เป็นต้น)

ตัวอย่างเช่น จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์และคณะทหารทำรัฐประหารในวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2501 ได้กล่าวเน้นย้ำถึงจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมประชาธิปไตยแบบไทยว่า “คณะปฏิวัติ มีความมุ่งหมายที่จะทำประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตย มีความมุ่งหมายจะสร้างประชาธิปไตยขึ้นในประเทศไทยให้เป็นผลสำเร็จ และเห็นว่า จะบรรลุผลตามความมุ่งหมายนี้ได้ จะต้องแก้ไขข้อผิดพลาดในอดีตนั้นเสีย จึงได้ทำการปฏิวัติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2501 ยกเลิกระบอบประชาธิปไตยที่นำมาจากต่างประเทศทั้งคุ่นเสีย และเสนอว่าจะสร้างระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับลักษณะพิเศษและสภาพการณ์ของไทย จะสร้างประชาธิปไตยของไทยประชาธิปไตยแบบไทย”

ในทัศนะของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตกและไม่นิยมรัฐธรรมนูญแบบตะวันตก แต่ในส่วนของรัฐธรรมนูญจอมพลสฤษดิ์กลับเล็งเห็นและยอมรับถึงความสำคัญของการมีรัฐธรรมนูญแบบไทย^[3] โดยที่จอมพลสฤษดิ์มีทัศนะว่า รัฐธรรมนูญตามแบบตะวันตกมักจะให้อำนาจแก่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาที่มาจากกาเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนมากเกินไป ซึ่งจอมพลสฤษดิ์พิจารณาว่าไม่เหมาะสมกับประเทศไทยเลย และได้เสนอว่ารูปแบบของการปกครองที่เหมาะสมของประเทศไทยควรจะเป็นไปในรูปแบบที่รัฐบาลหรือฝ่ายบริหารมีอำนาจเหนือฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายรัฐบาลจะต้องมี

อำนาจสูงสุด เป็นรัฐบาลของชาติอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นรัฐบาลของพรรคการเมืองพรรคหนึ่งพรรคใดโดยเฉพาะ และรัฐบาลจะต้องเป็นสถาบันที่จะสามารถกำหนดได้ว่าอะไรคือเจตนารมณ์ของชาวไทยทั้งประเทศ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่ความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมือง ดังนั้นพรรคการเมืองและการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนจึงไม่ใช่สิ่งที่มีความจำเป็นต่อระบบการเมืองไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าจอมพลสฤษดิ์ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยในแง่เนื้อหาสาระเป้าหมาย เช่น ความเหมาะสมกับลักษณะพิเศษของชาติไทย และการสนองความต้องการของประชาชนมากกว่าการให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยในความหมายที่เป็นสากลในแง่รูปแบบวิธีการ

2. ลักษณะประการที่สองของแนวคิดประชาธิปไตยแบบไทย คือ มีความสอดคล้องเหมาะสมกับวัฒนธรรมประเพณีไทย โดยมีลักษณะที่เด่นชัดดังนี้

ลักษณะที่เด่นชัดประการที่หนึ่ง คือ การมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของชาติ โดยที่สถาบันพระมหากษัตริย์ได้รับการยอมรับว่าดำรงอยู่ในฐานะอันสูงสุดของชาติ ซึ่งผู้ใดจะละเมิดมิได้ ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ ระบอบประชาธิปไตยแบบไทยที่เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ.2501-2519 ซึ่งแม้ว่าฐานะของสถาบันพระมหากษัตริย์จะสั่นคลอนมาตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่หนึ่งและเหตุการณ์กบฏ ร.ศ.130 จนถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองในพ.ศ.2475 และสมัยรัฐบาลจอมพลป. พิบูลสงคราม แต่ระบอบสฤษดิ์หรือสมัยพอลูนอุปถัมภ์ก็สนับสนุนให้สถาบันนี้กลับมาดำรงฐานะอันสูงสุดของชาติได้อย่างดั้งเดิม และถ้อยคำที่ว่า“ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข” เริ่มปรากฏอยู่อย่างเป็นทางการในรัฐธรรมนูญพ.ศ.2511 โดยในคำปรารภระบุว่า “ตามวิวัฒนาการปรากฏว่าระบอบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั้น เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของปวงชนชาวไทยเป็นการถาวรมั่นคงตลอดมา...สภาร่างรัฐธรรมนูญลงมติกำหนดหลักการสำคัญเป็นการทั่วไปว่า ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข” และในช่วงที่การเมืองเปิดของมวลชนในพ.ศ.2516-2519 สถาบันกษัตริย์ได้ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์หยิบยกขึ้นต่อต้านอุดมการณ์คอมมิวนิสต์หรือ “ฝ่ายซ้าย” ในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ของ “ความเป็นไทย” หลังจากนั้นคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้อ้างความมั่นคงของสถาบันนี้เป็นเหตุผลหนึ่งในการยึดอำนาจในพ.ศ.2519 และรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้อ้างว่าประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากยังคงมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ และโหมประโคมคำขวัญว่า “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” โดยเน้นการสร้างความรักภักดีและได้มีการจัดงานวัน 5 ธันวาคมหาราชอย่างยิ่งใหญ่ในพ.ศ.2519 เพื่อให้ประชาชนได้ชื่นชมพระบารมีและเน้นถึงความเป็นศูนย์รวมจิตใจ

ลักษณะที่เด่นชัดประการที่สอง คือ การถือว่าประเทศชาติบ้านเมืองหรือรัฐชาติเป็นสิ่งสูงสุดที่เคียงคู่กับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งจะเห็นว่าแนวคิดเรื่องความมั่นคงของชาติและการพิทักษ์ชาติบ้านเมืองเป็นภารกิจที่สำคัญ และความสำคัญของชาติย่อมควบคู่ไปกับการจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วย สะท้อนให้เห็นได้จากเหตุผลของการทำรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในพ.ศ.2501 ที่ชี้ให้เห็นว่าการปฏิวัติเป็นวิธีการเดียวที่จะช่วยพิทักษ์ปกป้องบ้านเมือง ซึ่งการพิทักษ์ปกป้องบ้านเมืองเป็นภารกิจที่สำคัญของคณะปฏิวัติ ดังที่กล่าวไว้ “พรรคการเมืองหลายพรรคได้หลอกล่อใช้รัฐธรรมนูญและระบอบประชาธิปไตยด้วยวิธีการอันเห็นแก่ตัวของพรรค การใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ไปในทางที่ผิดของพรรคการเมืองเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าของชาติ ได้สร้างความแตกแยกภายในชาติและทำให้ประชาชนเป็นศัตรูซึ่งกันและกัน พฤติการณ์นี้จะนำไปสู่ความแตกแยกและความเสื่อมของชาติในที่สุด ความเลวร้ายต่าง ๆ ภายในชาติเหล่านี้ไม่สามารถแก้ปัญหาคำได้ด้วย การเปลี่ยนรัฐบาล เปลี่ยนตัวบุคคล หรือเพียงแค่แก้ระบบบางอย่าง ทุกสิ่งทุกอย่างนับเป็นความผิดพลาดมาตั้งแต่ต้นจนกระทั่งจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ซึ่งการปฏิวัติเป็นวิธีเดียวที่จะแก้ไขปัญหามาของประเทศชาติได้”

สำหรับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์และคณะปฏิวัติแล้ว การจัดระเบียบการเมืองการปกครองของชาติในประการที่สำคัญที่สุด คือ การเมืองจะต้องอาศัยหลักการของไทย โดยละทิ้งอุดมการณ์ของต่างชาติ พื้นฟูอุดมการณ์แบบไทย ๆ ให้เป็นอุดมการณ์หลักของชาติ และหลักการทางการเมืองของไทยที่แท้จริง คือ ความมีเสถียรภาพทางการเมือง ความสงบเรียบร้อย และความเป็นผู้นำในด้านการบริหารที่เข้มแข็งของรัฐบาลซึ่งจะทำให้หน้าที่แทนเจตนารมณ์ของประชาชนและการพัฒนาของชาติ และภายหลังจากการรัฐประหารจอมพลสฤษดิ์ยังได้ทูลเกล้าถวายสาส์นแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันสะท้อนให้เห็นถึงความคิดเรื่องความสำคัญของชาติ ย่อมควบคู่ไปกับการจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยสาส์นฉบับดังกล่าวมีเนื้อความว่า “ในการปฏิวัติครั้งนี้ ถึงหากจำเป็นต้องเปลี่ยนสถาบันแห่งชาติในทางหนึ่งทางใด แต่สิ่งหนึ่งซึ่งคณะปฏิวัติจะไม่ยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงคือ ระบอบที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแห่งรัฐ คณะปฏิวัติจะยื่นหัตถ์ดำรงรักษาระบอบนี้ต่อไป คณะปฏิวัติได้ให้คำมั่นสัญญาในเรื่องนี้แก่ประชาชนในประกาศหลายแห่งหลายตอนที่ได้ประกาศไปแล้ว และขอถวายคำมั่นสัญญานี้เป็นส่วนหนึ่งของพระองค์ครั้งหนึ่ง รัฐธรรมนูญที่จะจัดทำขึ้นใหม่ก็คงจะรักษาระบอบนี้ไว้อย่างมั่นคงอีก”

ลักษณะที่เด่นชัดประการที่สาม คือ แนวความคิดแบบลัทธิผู้นำ กล่าวคือ เป็นแนวคิดที่ว่าผู้นำของรัฐไทยควรเป็นทหาร ผู้นำกองทัพเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้ดูแลปกครองประเทศ โดยเบื้องหลังของตัวผู้นำมีการใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นลักษณะประการสำคัญ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการอ้างเหตุผลของการเป็นผู้นำตามแบบ

วัฒนธรรมประเพณีไทยซึ่งปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนในยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ คือ การอ้างเหตุผล ผู้นำตามประเพณีแบบ “พ่อปกครองลูก” แนวความคิดดังกล่าวของจอมพลสฤษดิ์สะท้อนให้เห็นได้จากคำกล่าว เปิดการประชุมในการอบรมกำนัน 4 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้ “...แม้ในสมัยนี้จะได้มีระบบการปกครองเรียกชื่อเป็นอย่างอื่น ไม่เรียกว่า “พ่อ” เหมือนแต่ก่อน ข้าพเจ้ายังยึดมั่นนับถือคติและประเพณีโบราณของไทยเราในเรื่องพ่อปกครองลูกเสมอ ข้าพเจ้าเคยพูดบ่อย ๆ ว่าชาติเป็นเสมือนครอบครัวใหญ่ ผู้ปกครองไม่ใช่อื่นไกล คือหัวหน้าครอบครัวใหญ่นั้นเอง...ต้องถือว่าราษฎรทุกคนเป็นลูกหลาน ต้องมีความอารีไมตรีจิต เอาใจใส่ในทุกข์สุขของราษฎรเท่ากับเป็นบุตรหลานในครอบครัวของตัวเอง ตัวข้าพเจ้าเองได้ยึดมั่นในหลักการนี้เป็นที่สุดไม่ว่าจะเกิดทุกข์ภัยหรือเหตุการณ์สำคัญขึ้นที่ไหน ข้าพเจ้าพยายามไปถึงที่นั่น ดูแลอำนวยความสะดวกบำบัดทุกข์ภัยด้วยตนเอง ข้าพเจ้าพยายามเข้าถึงราษฎรและเอาใจใส่ในความเป็นอยู่ของราษฎร เหมือนหนึ่งว่าเป็นครอบครัวของข้าพเจ้าเองเสมอ...” นั่นก็คือผู้ปกครองหรือพ่อขุนมีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครอง โดยที่ข้าราชการและประชาชนมีหน้าที่ดำเนินการตามนโยบายและรับเอาสิ่งที่เป็ความอุปถัมภ์จากรัฐบาลหรือผู้นำรัฐบาล ซึ่งฐานะของผู้นำประเทศเปรียบเสมือนสถาบันอันละเมิดมิได้ โดยใช้วิธีการป้องกันและปราบปรามผู้ล่วงละเมิดเหล่านั้น ซึ่งสามารถใช้อำนาจเด็ดขาดหากประชาชนคนใดไม่เชื่อฟัง

3. ลักษณะประการที่สามของแนวคิดประชาธิปไตยแบบไทย คือ มีลักษณะที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ กล่าวคือ ผู้นำหรือคณะทหาร ได้ใช้ข้ออ้างเหตุผลเรื่องสถานการณ์บ่อยครั้งเมื่อเข้าร่วมเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเมือง เช่น ใช้เป็นข้ออ้างในการปฏิวัติรัฐประหารทุกครั้งและในการกำหนดนโยบายสำคัญ ซึ่งกล่าวได้ว่าสถานการณ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเมืองไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง จุดมุ่งหมายสูงสุด คือ เพื่อดำรงสถานะความมั่นคงแห่งชาติ เมื่อถือว่ารัฐชาติเป็นสิ่งสำคัญยิ่งและรัฐบาลคือสถาบันตัวแทนที่ทำหน้าที่ดูแลปกครอง ความมั่นคงหรือเสถียรภาพของรัฐบาลจึงถูกนับรวมเป็นสถานการณ์ที่สำคัญด้วย นอกเหนือจากฝ่ายปฏิบัติต่อรัฐบาล เช่น กลุ่มผู้นิยมในระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ และพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยแล้ว ฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรก็อาจถูกมองในแง่ลบด้วย การต่อสู้เพื่อดำรงสถานะของรัฐบาลทั้งกับฝ่ายคอมมิวนิสต์และฝ่ายค้านในสภา จึงเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในแต่ละขณะ ซึ่งการต่อสู้ระหว่างฝ่ายตรงกันข้ามในทางการเมืองเพื่อการดำรงอำนาจหรือฐานะผู้ปกครองนั้น ได้อาศัยสถานการณ์เป็นเครื่องมือสำคัญทั้งสิ้นและใช้เป็นข้ออ้างสำหรับสาธารณชน ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ คำประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 4 ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กล่าวถึงเหตุผลประการหนึ่งในการปฏิวัติว่า การคุกคามของคอมมิวนิสต์เป็นภัยใหญ่หลวงภายในประเทศที่พยายามสร้างอิทธิพลเหนือจิตใจของประชาชน การแทรกแซงของตัวแทนลัทธิคอมมิวนิสต์มีอยู่ทุกกระเสาะในทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยใช้วิธีการโฆษณา

ชวนเชื่อและแผนการที่ชาญฉลาด ดำเนินการทั้งในทางลับและเปิดเผย ด้วยการพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ “เกิดความเสื่อมโทรมระส่ำระสายในประเทศ ชุคโค่นราชบัลลังก์ ล้มล้างพระพุทธศาสนา และทำลายสถาบันทุกอย่างที่ชาติไทยได้ผดุงรักษามา”

พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์พระราชสถานะและพระราชอำนาจที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับยืนยันยืนยันความเป็นประมุขสูงสุดของพระมหากษัตริย์ โดยบัญญัติว่า องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ หมายความว่า ผู้ใดจะหมิ่นพระบรมเดชานุภาพพระมหากษัตริย์ไม่ได้ ผู้ละเมิดต่อพระมหากษัตริย์ถือว่าเป็นการกระทำความผิดอย่างร้ายแรง รัฐธรรมนูญบางฉบับถึงกับไม่ยอมระบุให้มีการนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์

การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติให้พระมหากษัตริย์ได้รับการเชิดชูให้อยู่เหนือการเมือง และกำหนดให้มีผู้รับสนองพระบรมราชโองการในการดำเนินการทางการเมืองการปกครอง รัฐธรรมนูญได้กำหนดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ดังนี้

1. ทรงใช้อำนาจอธิปไตย พระมหากษัตริย์ใช้อำนาจอธิปไตย เช่น อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ดังนี้

ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา หมายความว่า พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจในการออกกฎหมาย คำแนะนำ ตามมติของรัฐสภา เมื่อรัฐสภาร่างกฎหมายขึ้นแล้วจะทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ประกาศใช้เป็นกฎหมายตามขั้นตอนของรัฐธรรมนูญ

ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี หมายความว่า การบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งนายกรัฐมนตรีพร้อมด้วยคณะรัฐมนตรีดำเนินการไปนั้น ถือว่ากระทำไปในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้เพราะบรรดาพระราชบัญญัติพระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการอันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน คณะรัฐมนตรีเป็นผู้ปฏิบัติและรับผิดชอบทั้งสิ้น โดยนายกรัฐมนตรีจะต้องกราบบังคมทูลและลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ พระราชอำนาจทางด้านบริหารของพระมหากษัตริย์ดังกล่าวได้แก่ การตราพระราชกฤษฎีกาไม่ขัดต่อกฎหมาย การประกาศใช้และยกเลิกใช้กฎอัยการศึก การประกาศสงคราม เมื่อได้รับ

ความเห็นชอบของรัฐสภา การทำสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก หรือสนธิสัญญาอื่นกับนานาประเทศ หรือกับองค์การระหว่างประเทศ และการพระราชทานอภัยโทษ

ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล หมายถึง ศาลเป็นผู้พิจารณาพิพากษาอรรถคดีต่างๆ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการแต่งตั้งและการพ้นจาก ตำแหน่งของผู้พิพากษาและตุลาการ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้พิพากษาและตุลาการจะต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์

2. ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้ หมายความว่า พระมหากษัตริย์ไทย ทรงอยู่ภายใต้กฎหมายก็เพียงเฉพาะกฎหมายรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่ทรงอยู่เหนือกฎหมายอื่น ๆ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องตามกฎหมายใด ๆ มิได้ ทั้งนี้ก็เพราะต้องการเทิดทูนองค์พระประมุขของชาติ พระมหากษัตริย์ไม่ทรงกระทำผิด (The King can do no wrong) หมายความว่า พระมหากษัตริย์ไม่ต้องรับผิดชอบในพระบรมราชโองการหรือการกระทำในพระปรมาภิไธยของพระองค์ในกรณีที่มีความเสียหายบกพร่องเกิดขึ้น ผู้ลงนามรับสนองพระราชโองการจะต้องรับผิดชอบ เพราะในทางปฏิบัตินั้น พระมหากษัตริย์มิได้ทรงริเริ่ม หรือดำเนินข้อราชการต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง จะต้องมิเข้าหน้าที่หรือองค์กรหนึ่งองค์กรใดเป็นฝ่ายดำเนินการและกราบทูลขึ้นมา จะไปละเมิดกล่าวโทษพระมหากษัตริย์มิได้

3. ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก นั่นก็คือทรงเป็นผู้ศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาขณะเดียวกันก็ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก คือ ทรงทำนุบำรุงอุปถัมภ์ศาสนาทั้งปวงในขอบ ขันขัติมาด้วย โดยไม่เลือกแบ่งแยกว่าเป็นศาสนาใด สถาบันพระมหากษัตริย์กับศาสนาจึงเป็นสัญลักษณ์พิเศษอย่างหนึ่งของชาติไทย รัฐธรรมนูญบัญญัติให้พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นพุทธมามกะและเป็นองค์อุปถัมภ์ศาสนาอื่น ๆ อย่างเสมอหน้ากัน

4. ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย คำว่า พระมหากษัตริย์ หมายถึง นักรบผู้ยิ่งใหญ่ ด้วยเหตุนี้พระมหากษัตริย์ในอดีตจึงต้องทรงนำทัพออกศึกด้วยพระองค์เอง ปัจจุบันแม้ยุทธวิธีในการทำสงครามจะไม่เหมือนในอดีตแล้วก็ตาม แต่พระมหากษัตริย์ก็ยังทรงเป็นมิ่งขวัญของเหล่าทหารหาญ และเหนือสิ่งอื่นใดทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย ตามที่รัฐธรรมนูญได้ถวายพระเกียรติยศไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ว่า พระมหากษัตริย์ ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพสยาม และนับแต่เวลานั้นเป็นต้นมา รัฐธรรมนูญที่ตราขึ้นภายหลังก็ได้มีบทบัญญัติทำนองเดียวกันนี้ปรากฏอยู่ทุกฉบับ พระราชสถานะจอมทัพไทย ตามรัฐธรรมนูญนี้จึงยังคงอยู่ในสำนึกของทหารไทยทุกคนเริ่มตั้งแต่ธงไชยเฉลิมพลประจำกอง

ทหารนั้น ก็เป็นมงคลสูงสุดสำหรับหน่วย ด้วยเหตุว่าเป็นของที่ได้รับพระราชทานและได้บรรจุเส้นพระเกศา (เส้นผม) ไว้ในพระกรัณฑ์(ตลับ) บนยอดปลายสุดของธง ดังนั้นเมื่อ กองทหารและธงไชยเฉลิมพลไปปรากฏอยู่ ณ ที่ใด ก็เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้เสด็จพระราชดำเนินร่วม ไปด้วยในกองทัพนั้น ทหารไทยจึงมีขวัญ มั่นคงเพราะต่างทราบคิดว่าตนปฏิบัติหน้าที่เสี่ยงภัยเพื่อประโยชน์สูงสุดของชาติเช่นเดียวกับพระประมุขของตน นั่นเอง

5. ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขของชาติ ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะพระราชทานเกียรติยศแก่ชนทุกชั้น ไม่ว่าจะเป็นฐานันดรศักดิ์แห่งพระราชวงศ์ สมณศักดิ์ (ฐานันดรศักดิ์ของพระภิกษุสงฆ์) และบรรดาศักดิ์ (ฐานันดรศักดิ์ของขุนนาง ข้าราชการ) และทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะพระราชทานและเรียกคืน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุกตระกูลทุกลำดับชั้นด้วย การที่จะทรงสถาปนาฐานันดรศักดิ์หรือพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น ในสมัยราชาธิปไตยพระราชอำนาจเหล่านี้เป็นไปตามพระราชอัชฌาศัยสุดแต่จะทรง พระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม แต่เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยตามบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญแล้ว การสถาปนาและถอดถอนฐานันดรศักดิ์ตลอดจน การพระราชทานและเรียกคืน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ต้องมีนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีรับสนองพระบรมราชโองการ

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังคงมีธรรมเนียมที่จะทรงสถาปนาฐานันดรศักดิ์แห่งพระราชวงศ์และ พระราชทานสมณศักดิ์อยู่ แต่สำหรับบรรดาศักดิ์ขุนนางหรือข้าราชการนั้น ปัจจุบันได้ยกเลิกไปแล้ว

6. ทรงเลือกและแต่งตั้งองคมนตรี คณะองคมนตรี คือ คณะที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ มีหน้าที่ ถวายความเห็นต่อองค์พระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา องคมนตรี ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ โดยมีประธานองคมนตรีคนหนึ่งกับองคมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 18 คน การเลือก การแต่งตั้ง และการให้องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามพระราชอัชฌาศัย เพียงแต่ประธานรัฐสภาลงนาม รับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งหรือพ้นจากตำแหน่งขององคมนตรีอื่น ๆ ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนาม รับสนองพระบรมราชโองการทั้งสิ้น

7. ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน พระมหากษัตริย์ เมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ เช่น ประชวร ทรงผนวช ยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะ หรือเมื่อราชบัลลังก์ว่างลง ปกติแล้วเมื่อพระมหากษัตริย์ทรง แต่งตั้งผู้ใดด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา ผู้นั้นก็เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ แต่ถ้ามิได้ทรงแต่งตั้งไว้ ให้

คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งที่สมควรต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบและในบางกรณีเช่น เมื่อราชบัลลังก์ว่างลง หรือระหว่างที่ยังไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลางก่อนได้

ในรัชกาลปัจจุบันมีการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์หลายคราว เช่น เมื่อเสด็จไปทรงศึกษาในต่างประเทศช่วงต้นรัชกาล เมื่อทรงผนวช หรือเมื่อเสด็จฯ ไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในต่างประเทศ

8. ทรงแก้ไขกฎหมายเทียบบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ กฎมณเฑียรบาล หมายถึง กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นใช้บังคับในกิจการส่วนพระองค์ เช่น พระราชพิธีต่างๆ กิจการที่เกี่ยวกับสมาชิกแห่งพระราชวงศ์ หรือกิจการที่เกี่ยวกับราชสำนักหรือภายในเขตพระราชฐาน โดยไม่เกี่ยวกับราษฎรอื่นๆ

การสืบราชสมบัติ หมายถึง การขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ ซึ่งนับต่อเนื่องจากพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อนมิให้ขาดตอนกัน อันเป็นธรรมเนียมนานาประเทศ

การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียบบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะ เมื่อมีพระราชดำริประการใดให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎหมายเทียบบาลแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อมีพระบรมราชวินิจฉัย เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประธานองคมนตรีแจ้งประธานรัฐสภาเพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ

9. ทรงทำหนังสือสัญญา ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นๆ กับนานาประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ นอกจากนี้หนังสือสัญญาได้มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้เป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

10. ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้พิพากษา ข้าราชการในพระองค์ และข้าราชการระดับสูง

11. พระราชทานอภัยโทษ พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจที่จะอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษโดยมีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พระราชสถานะและพระราชอำนาจที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

พระราชอำนาจตามประเพณีของพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยของไทย ซึ่งไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์อาจทรงใช้พระราชอำนาจต่อไปนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน

1. พระราชอำนาจที่จะทรงได้รับรู้เรื่องราวต่างๆ ในฐานะที่ทรงดำรงตำแหน่งประมุขของประเทศ เป็นสิทธิของพระมหากษัตริย์ ที่จะทรงได้รับการถวายรายงานให้ทรงทราบถึงสถานการณ์หรือเรื่องราวของบ้านเมืองเสมอ การที่พระองค์จำเป็นต้องทรงทราบถึงเรื่องราวสำคัญก็เพื่อที่จะทรงให้คำแนะนำ ตักเตือน เพื่อประกอบการพิจารณาของรัฐบาลหรือผู้รับผิดชอบเรื่องนั้นๆ

2. พระราชอำนาจที่จะพระราชทานคำปรึกษาหารือ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน อาจนำปัญหาขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยได้

3. พระราชอำนาจที่จะพระราชทานคำแนะนำตักเตือน พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะให้คำแนะนำตักเตือนในบางเรื่อง บางกรณีแก่รัฐสภา รัฐบาลและศาล หรือองค์กรอื่น ๆ ที่ทรงเห็นว่าถ้ากระทำไปแล้วจะเกิดผลเสียหายแก่บ้านเมือง

4. พระราชอำนาจที่จะพระราชทานการสนับสนุน พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะพระราชทานหรือให้การสนับสนุนการกระทำ หรือกิจการใดๆ ของรัฐหรือเอกชนได้ เช่น โครงการหมู่บ้านสหกรณ์ โครงการฝนหลวง โครงการอีสานเขียว โครงการสร้างเขื่อน การที่พระองค์ทรงมีพระราชดำริและให้การสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ย่อมเป็นขวัญและกำลังใจสำหรับผู้ที่ดำเนินการนั้นๆ

พระราชสถานะทางสังคม

สังคมไทยยกย่องเทิดทูนพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันคู่บ้านคู่เมือง เป็นสัญลักษณ์ของชาติ ทรงได้รับการเชิดชูจากสังคมไทย ดังนี้

1. ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน พระมหากษัตริย์ทรงทำให้เกิดความสำนึกในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ทุกสถาบันมีจุดรวมจากแหล่งเดียวกัน แม้จะมีความแตกต่างกันในด้านเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา ก็มีความสมัครสมานสามัคคีกลมเกลียวกันในหมู่ชนเหล่านั้น ทรงรักใคร่ห่วงใยประชาชน ทรงมีเมตตาต่อประชาชนทุกหมู่เหล่า พระองค์ทรงเสด็จพระราชดำเนินไปทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นถิ่นทุรกันดารหรือมี

อันตรายเพียงใด เพื่อทรงทราบถึงทุกข์สุขของประชาชน ประชาชนก็มีความผูกพันกับพระมหากษัตริย์อย่างลึกซึ้ง แน่นแฟ้น มั่นคง จนยากที่จะทำให้สั่นคลอนหรือแตกแยกได้

2. ทรงเป็นสัญลักษณ์แห่งความต่อเนื่องของชาติ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของชาติไทยสืบต่อกันมาโดยไม่ขาดสาย

ตั้งแต่อาณาจักรไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่ารัฐบาลจะเปลี่ยนไปกี่ยุคสมัยก็ตาม ทำให้ระบบการเมืองและชาติไทยมีความสมานฉันท์และต่อเนื่องตลอดเวลา

3. ทรงเป็นพลังในการสร้างขวัญและกำลังใจของประชาชน พระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่มาของแหล่งเกียรติยศทั้งปวง ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ ปิติยินดี และเกิดกำลังใจในหมู่ประชาชนทั่วไปที่จะรักษาคุณงามความดีและพยายามกระทำความดี เพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงสบายพระทัย

4. ทรงมีส่วนสำคัญในการรักษาผลประโยชน์ของประชาชน พระมหากษัตริย์ทรงขึ้นครองราชย์ด้วยความเห็นชอบยอมรับของประชาชน และทรงใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนในการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและบ้านเมืองเป็นสำคัญ ซึ่งอาจต่างจากประมุขของบางประเทศที่ขึ้นดำรงตำแหน่งโดยการเลือกตั้ง จึงต้องยึดนโยบายของกลุ่มหรือพรรคการเมืองที่ตนสังกัดเป็นหลัก

5. ทรงแก้ไขวิกฤตการณ์ สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นกลไกสำคัญในการยับยั้งและแก้ไขวิกฤตการณ์ที่ร้ายแรงภายในประเทศได้ ในบางครั้งประเทศไทยเกิดการขัดแย้งกันเองตามระบอบประชาธิปไตย พระมหากษัตริย์ก็สามารถยุติได้ด้วยพระบารมีของพระองค์ เช่น เหตุการณ์เรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อเดือนตุลาคม 2516 และเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองเมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 เป็นต้น

6. ทรงส่งเสริมความมั่นคงของประเทศ พระมหากษัตริย์เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ทั้งประชาชน รัฐบาล หน่วยราชการ กองทัพ นิสิต นักศึกษา ปัญญาชน ชาวไทยมุสลิมหรือประชาชนกลุ่มต่าง ๆ แม้กระทั่งชนกลุ่มน้อยในประเทศ เช่น ชาวไทยภูเขา เป็นต้น ทำให้ทุกฝ่ายมีความมุ่งมั่นและมีความปรักปรำที่จะรักษาความมั่นคงและเอกราชของชาติไว้

7. ทรงมีส่วนเสริมสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ พระมหากษัตริย์ไทยในอดีตได้ทรงดำเนินวิเทศนโยบายได้อย่างดีจนสามารถรักษาเอกราชไว้ได้ โดยเฉพาะสมัยการล่าเมืองขึ้นของชาติตะวันตก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสยุโรปถึง 2 ครั้ง เพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศมหาอำนาจในยุโรป สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ก็ทรงดำเนินการให้เกิด

ความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศต่างๆ กับประเทศไทย โดยเสด็จพระราชดำเนิรเยือนประเทศต่างๆ ไม่น้อยกว่า 31 ประเทศ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศดำเนินไปได้อย่างสะดวกและราบรื่น

8. ทรงเป็นผู้นำในการพัฒนาและปฏิรูปด้านต่างๆ การพัฒนาและการปฏิรูปที่สำคัญๆ ของชาติส่วนใหญ่ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้นำ ในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงปฏิรูปพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยจัดตั้งกระทรวงต่าง ๆ ทรงส่งเสริมการศึกษาและเลิกทาส กระทั่งถึงรัชกาลปัจจุบันได้ทรงเกื้อหนุนวิทยาการสาขาต่าง ๆ ทรงสนับสนุนการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม ทรงริเริ่มกิจการอันเป็นการแก้ปัญหาหลักทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและการเกษตรทฤษฎีใหม่ผ่านโครงการพระราชดำริ ซึ่งมุ่งเน้นการแก้ปัญหาให้แก่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ได้แก่ ชาวนาชาวไร่ และประชาชนผู้ด้อยโอกาส เช่น โครงการพัฒนาที่ดิน โครงการสหกรณ์ โครงการพัฒนาชาวเขา และการเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

9. ทรงมีส่วนเกื้อหนุนระบอบประชาธิปไตย สถาบันพระมหากษัตริย์มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยให้มีความเข้มแข็งและมั่นคง เพราะการที่ประชาชนเกิดความจงรักภักดีและเชื่อมั่นในสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำให้ประชาชน เกิดความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขด้วย เนื่องจากเห็นว่าเป็นระบอบการปกครองที่เชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนนั่นเอง

ทุกข์ของบ้านเมือง คือทุกข์ของพระเจ้าอยู่หัว

พล.ต.อ.วิสิษฐ เดชกุญชร อดีตนายตำรวจประจำราชสำนักได้บอกเล่าไว้ในหนังสือ “รอยพระยุคลบาท” ว่า ได้เข้าทำหน้าที่ดังกล่าวในปี พ.ศ.2513 ซึ่งเป็นช่วงที่สถานการณ์บ้านเมืองถูกคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงในหลายจังหวัด ก่อนเข้ารับใช้เบื้องพระยุคลบาทได้ทราบถึงความห่วงใยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ ทรงมีต่อสถานการณ์บ้านเมือง ครั้นได้เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ จึงรู้ว่าความห่วงใยของทั้งสองพระองค์มีมากมายเป็นล้นพ้นเกินกว่าที่คาดคิดหรือเข้าใจ

สิ่งที่ พล.ต.อ.วิสิษฐ ประสบด้วยตนเองมีมากมายหลายเรื่องเนื่องจากรับใช้เบื้องพระยุคลบาทในตำแหน่งดังกล่าวเป็นเวลาถึง 12 ปี แต่ที่ผมคิดว่าน่าน่าเผยแพร่ให้ทราบเป็นเรื่องแรก คือ ภายหลังเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 ที่เกิดการชุมนุมใหญ่ครั้งแรกในประวัติศาสตร์ชาติไทย “วิกฤตการณ์วันมหาวิปโยค ในเดือนตุลาคม พ.ศ.2516 นั้น ทำให้ผมได้ตระหนักอย่างแท้จริงเป็นครั้งแรกในชีวิตว่า ทุกข์ของบ้านเมืองคือทุกข์ของพระเจ้าอยู่หัว เพราะตลอดเวลานับตั้งแต่มีการชุมนุมกันที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จนกระทั่งเหตุการณ์ปะทุ

กลายเป็นการจลาจลขึ้นในตอนเช้าตรู่ของวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 พระเจ้าอยู่หัวไม่ได้ทรงพักผ่อนพระวรกายเลย” ในหลวงทรงติดตามความคืบหน้าและความร้ายแรงของสถานการณ์ด้วยพระองค์เองอยู่ตลอดเวลา เมื่อฝูงชนเคลื่อนจากลานพระบรมรูปทรงม้าไปถึงประตูพระวรุณอยู่เจน ประตูทางเข้าออกพระตำหนักจิตรลดารโหฐานด้านถนนพระรามที่ 5 ตรงข้ามสวนสัตว์เขาดินวนา

พระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักในความซับซ้อนและร้ายแรงของสถานการณ์ จึงรับสั่งให้ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์และตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ภายในรอบสวนจิตรลดารโหฐานออกทุกกระบอกเพื่อให้เป็นที่แน่ใจว่าทหารและตำรวจของพระเจ้าอยู่หัวเป็นของประชาชน และจะไม่ทำอันตรายประชาชนอย่างเด็ดขาด

หลังเหตุการณ์สงบลงแล้ว บ้านเมืองเหมือนตกอยู่ในสุญญากาศเนื่องจากผู้นำรัฐบาลได้เดินทางออกนอกประเทศแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทรงลงมาแก้ปัญหาของประเทศชาตินั้นคือ แต่งตั้ง อาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ซึ่งขณะนั้นเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และองคมนตรีให้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน

พระราชกรณีกิจสำคัญนี้ บอกให้รู้ว่าในหลวงทรงจำเป็นต้องลงมาแก้ปัญหาเหตุการณ์มิได้ทรงก้าวถ่วงการเมืองเหมือนหลายคนพยายามหิบบอกมาอ้าง เหตุการณ์ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535 ก็เช่นเดียวกัน เมื่อในหลวงทรงทอดพระเนตรเห็นว่าสถานการณ์ของบ้านเมืองเริ่มเลวร้ายลงเนื่องจากผู้นำรัฐบาลและผู้นำฝูงชนต่างก็จะเอาชนะคะคานกันนั้น พระองค์จึงทรงให้ผู้นำทั้งสองฝ่ายเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

ทรงมีพระราชดำรัสต่อผู้นำรัฐบาลและผู้นำฝูงชนในขณะนั้นความว่า

“ช่วยกันคิด คือ หันหน้าเข้าหากัน ไม่ใช่เผชิญหน้ากัน เพราะว่าเป็นประเทศของเรา ไม่ใช่ประเทศหนึ่งคนสองคน เป็นประเทศของทุกคน ต้องเข้าหากัน ไม่เผชิญหน้ากันแก้ปัญหาเพราะว่าอันตรายยังมีอยู่ เวลาคนเราเกิดความบ้าเลียดปฏิบัติกรรณแรงต่อกัน มันลืมหืมตา ลงท้ายก็ไม่วู้ตักันเพราะอะไร แล้วจะแก้ปัญหาอะไร เพียงแค่ว่าจะต้องเอาชนะ ไม่มีทางชนะ อันตรายทั้งนั้น มีแต่แพ้ คือ ต่างคนต่างแพ้ ผู้ที่เผชิญหน้าก็แพ้ แล้วก็แพ้ที่สุดคือประเทศชาติ ประชาชนจะเป็นประชาชนทั้งประเทศ ไม่ใช่ประชาชนเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ถ้าสมมติว่ากรุงเทพมหานครเสียหาย ประเทศก็เสียหายไปทั้งหมดแล้วก็จะมิประโยชน์อะไรที่จะทนงตนตัวว่าชนะเวลาอยู่บนกองสิ่งปรักหักพัง”

พระราชดำรินี้ในคราวนั้น สะท้อนให้เห็นว่าในหลวงมิได้ทรงก้าวก้าวการเมืองเหมือนที่บางคนมักจะนำไปจับจ้วง ถ่วงละเมิด ใ้ความพระองค์

นาย Darry N.Johnson ได้เขียนเรื่อง พระมหากษัตริย์ไทย ทรงครองราชย์ แต่มีทรงปกครอง ไว้ใน เว็บไซต์ www.latimes.com เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2551 ตอนหนึ่งว่า

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีบทบาทในการปกครองประเทศ อันที่จริงแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มิได้ทรงใช้อำนาจในการปกครอง และมีได้ทรงเลือกข้างทางการเมือง เฉกเช่นเดียวกับพระราชินี อังกฤษ และสมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิแห่งญี่ปุ่นพระราชอำนาจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นเพียงสัญลักษณ์และมีหลักธรรมาธิบาล มิได้เป็นอำนาจเพื่อการเมืองการปกครอง แม้ในการที่พระองค์ทรงเข้าแทรกแซงในการเผชิญหน้าทางการเมือง ดังเช่นที่เกิดขึ้นในปี 2535 ก็ทรงทำเพื่อมิให้เกิดการนองเลือด และเพื่อให้เกิดการรวมขอมและความสมัครสมานสามัคคีของคนในประเทศ แต่มิได้ทรงมีพระบรมราชโองการว่าให้ดำเนินนโยบายอย่างไร หรือผู้ใดควรเป็นผู้ปกครองประเทศ”

มาตรา 7 ไม่ได้ให้พระมหากษัตริย์ทำอะไรตามใจชอบ

นับแต่ครองราชย์มา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ไม่ให้เกิดขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เรื่องนี้ นายพชร ยุติธรรมดำรง อดีตอัยการสูงสุด เคยเขียนไว้ในหนังสือ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับเนติบัณฑิตสภา” ตอนหนึ่ง ความว่า

“เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองขึ้นในต้น พ.ศ.2549 โดยมีการชุมนุมต่อต้านพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีที่ตัดสินใจยุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ฝ่ายที่ต่อต้านรัฐมนตรีได้ขออนายกรัฐมนตรีพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยอ้างมาตรา 7 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งระบุว่า ในเมื่อมีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราโชวาทต่อตุลาการศาลปกครองสูงสุด ที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับตำแหน่งหน้าที่เมื่อวันอังคารที่ 25 เมษายน พ.ศ.2549 ว่า

“ขอยืนยันว่า มาตรา 7 มิได้หมายถึงมอบให้พระมหากษัตริย์มีอำนาจที่จะทำอะไรตามใจชอบ มาตรา 7 พุคถึงการปกครองแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มิได้บอกให้พระมหากษัตริย์ตัดสินใจทำทุกอย่าง ถ้าทำไปเขาจะว่าพระมหากษัตริย์ทำเกินหน้าที่ได้ ซึ่งข้าพเจ้าไม่เคยทำเกินหน้าที่ ถ้าทำเกินหน้าที่ ไม่ใช่ประชาธิปไตย

เขาอ้างถึงครั้งก่อนนี้ว่า รัฐบาลอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ตอนนั้นไม่ได้ทำเกินอำนาจพระมหากษัตริย์ ตอนนั้นไม่มีสภา สภาไม่มีอยู่ ประธานสภาไม่อยู่ รองประธานสภาทำหน้าที่ จึงมีนายกรัฐมนตรีที่สนองพระบรมราชโองการได้ตามรัฐธรรมนูญในครั้งนั้นตอนนั้นไม่ใช่นายกฯ พระราชทาน ไม่ได้ผิดรัฐธรรมนูญ นายกฯ พระราชทานหมายถึงตั้งนายกฯ โดยไม่มีกฎเกณฑ์”

และในวันเดียวกันนั้น เมื่อผู้พิพากษาประจำศาลสำนักงานศาลยุติธรรม เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อถวายสัตย์ก่อนเข้ารับตำแหน่ง ก็ทรงมีพระกระแสรับสั่งที่ไม่พระราชทานนายกรัฐมนตรี ตามที่มีกลุ่มบุคคลขอพระราชทาน เพราะจะไม่ทรงทำสิ่งที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญว่า

“ลองไปดูตามมาตรา 7 เขาเขียนว่า ไม่มีบทบัญญัติประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ไม่ได้บอกว่า มีพระมหากษัตริย์ที่จะมาสั่งการได้ แล้วก็ขยี้ยันว่าไม่เคยสั่งการอะไรที่มีกฎเกณฑ์ของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ กฎหมายพระราชบัญญัติต่างๆ ทำถูกต้องตามรัฐธรรมนูญทุกอย่างที่เขาขอร้องให้มีนายกฯ พระราชทานไม่เคยมีข้อนี้ มีนายกฯ แบบที่มีการรับรองพระบรมราชโองการถูกต้องทุกครั้ง มีคนเขาอาจจะมาบอกว่าพระมหากษัตริย์รัชการที่ 9 ที่ทำตามใจชอบ ซึ่งไม่เคยทำอะไรตามใจชอบเลย ตั้งแต่เป็นพระมหากษัตริย์ มีรัฐธรรมนูญหลายฉบับแล้ว ก็ทำตามหลายสิบปี ไม่เคยทำอะไรตามใจชอบถ้าทำตามใจชอบบ้านเมืองก็ล่มจมมานานแล้ว แต่ตอนนี้ เขาขอให้ทำตามใจชอบ แล้วถ้าทำตามใจชอบที่เขาขอ เขาก็ต้องต่อนานินทาพระมหากษัตริย์ว่าทำอะไรตามใจชอบ ซึ่งไม่ใช่กลัว ถ้าต้องทำก็ต้องทำ แต่มันไม่ต้องทำ”

นายพร ยูติธรรมดำรง ยืนยันว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงวางพระองค์อย่างพอเหมาะพอดี เรื่องการใช้พระราชอำนาจในการแก้ไขปัญหาวิกฤตของชาติเป็นอย่างมาก เพราะทรงตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ และทรงเน้นย้ำถึงความสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเสมอ ดังพระบรมราโชวาทพระราชทานแก่ผู้พิพากษาประจำศาล สำนักงานศาลยุติธรรม อีกตอนหนึ่งว่า

“ข้าพเจ้ามีความเดือดร้อนมาก เออะอะอะไรก็ขอนายกฯ พระราชทาน ซึ่งไม่ใช่การปกครองแบบประชาธิปไตย ถ้าไปอ้างมาตรา 7 ตามรัฐธรรมนูญ เป็นการอ้างที่ผิด อ้างไม่ได้ มาตรา 7 มี 2 บรรทัดว่า อะไรที่ไม่ระบุในรัฐธรรมนูญก็ให้ปฏิบัติตามประเพณีหรือตามที่เคยทำมา ไม่มีที่อยากจะได้นายกฯ พระราชทาน เป็นต้น การขอนายกฯ พระราชทานไม่ใช่การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองแบบ ขอโทษนะ แบบมั่ว แบบไม่มีเหตุผล”

ทรงยึด อภิวัธนะ การไม่ยอมทำผิด

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ได้บรรยายพิเศษในเรื่อง “ทศพิธราชธรรม: ตามรอยเบื้องพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ความตอนหนึ่งว่า เมื่อดูตามกฎหมายแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีอำนาจไม่ต่างจากประชาชนทั่วไปมากเท่าใดนัก ซึ่งจะเห็นได้จากสิ่งที่พระองค์ท่านได้ตรัสไว้ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม” ซึ่งคำกล่าวดังกล่าวไม่มีความหมายเชื่อมโยงถึงอำนาจเลย ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทรงดูแลแผ่นดินโดยใช้ความเมตตา และความรับผิดชอบอย่างสมบูรณ์แบบ เช่น เมื่อเกิดปัญหาดินเสื่อม พระองค์ท่านก็หาทางแก้ไข น้ำแล้งก็หาน้ำมาให้โดยทำฝนหลวง

ส่วนปัญหาน้ำท่วมพระองค์ท่านก็เคยมีรับสั่งไว้ตั้งแต่ปี 38 ถึงแนวทางแก้ไขปัญหา แต่ไม่มีใครทำอะไรเลยจน 17 ปีผ่านไปเกิดปัญหาเมื่อปีที่ผ่านมาเลยนึกขึ้นได้ นั่นเพราะเมื่อมีพระกระแสรับสั่งคนไทยจะซาบซึ้งที่ได้เห็นพระองค์ แต่ไม่เคยมอง ไม่เคยจำปฏิบัติ ดร.สุเมธ ยังกล่าวด้วยว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงยึดถือเรื่องของทศพิธราชธรรม เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะข้อที่ 10 อภิวัธนะ การไม่ยอมกระทำผิดไม่ว่าจะทางหนึ่งทางใดก็ตาม

หลายครั้งที่เมื่อเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ในบ้านเมือง มักมีคนโทรศัพท์มาถามคนว่าทำไมพระองค์ไม่ออกมาทำอย่างนั้นอย่างนี้ เมื่อท่านทราบก็ทรงตรัสว่า ทำไม่ได้มันผิดเพราะบ้านเมืองยังมีทางออกอยู่ กฎหมายยังบังคับใช้ได้อยู่ที่ผ่านมาพระองค์ท่านจะทรงออกมาแก้ไขปัญหาต่างๆ เมื่อกฎหมายไม่สามารถบังคับใช้ได้แล้วท่านนั้น เช่น เมื่อครั้งเกิดพายุทมิฬ ก็ทรงให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร และ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้าเพื่อเตือนสติ ไม่เคยบอกชี้ว่าใครผิดใครถูก

ดร.สุเมธ กล่าวด้วยว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีสิทธิและหน้าที่ เพียง 3 ประการเท่านั้น คือ

1. หน้าที่ในการสั่งสอน ซึ่งพระองค์ท่านได้สอดแทรกคำสอน และคำแนะนำต่างๆ ในพระราชกระแสรับสั่งเนื่องในโอกาสต่างๆ รวมถึงโครงการในพระราชดำริของพระองค์ท่าน และสิ่งที่พระองค์ท่านทรงปฏิบัติ ซึ่งสถาบันการศึกษา ในประเทศไทยไม่ได้หยิบยกมาเป็นสูตรในการเรียนการสอน แต่กลับไปนำหลักสูตร ของต่างชาติเข้ามา ซึ่งไม่สอดคล้องกับภูมิสังคม หรือความเป็นอยู่ของคนในประเทศไทย

2. การให้คำปรึกษาแก่คนทั่วไป และ

3. เมื่อเห็นภัยอันตรายต่างๆ พระองค์ท่านจะทรงเตือน เช่นเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 พระองค์ท่านก็ทรงเตือน หรือเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 พระองค์ท่านก็ทรงบอกให้ทั้ง 2 ฝ่ายหยุด และให้ทุกอย่างเป็นไปตามกระบวนการ

ดร.สุเมธ กล่าวว่า “ผมรู้สึกไม่เข้าใจ ที่มีคนออกมาแสดงความคิดเห็นผ่านวิทยุชุมชน และเว็บไซต์ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทำเกินหน้าที่นั้น เป็นไปได้อย่างไร ใช้สมองอะไรคิด เพราะไม่ว่าจะทำโครงการใดนั้น พระองค์ท่านจะไม่ทำซ้ำซ้อนกับหน่วยงานราชการ ทั้งสิ้น และคำสอนของพระองค์ฯ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไม่เคยเปลี่ยน ทั้งวิธีการพัฒนาที่ชื่นชมการเกษตร แต่ผู้นำของประเทศเราก็อยากให้ประเทศไทยเป็นเสีย จึงเปลี่ยนประเทศเป็นประเทศอุตสาหกรรมโดยที่ไม่รู้ว่าทุกวันนี้ โลกจะเข้าสู่ภาวะขาดแคลนอาหาร จึงถือเป็นเรื่องที่น่าเสียดาย เพราะในอดีตประเทศไทยถือเป็น 1 ใน 7 ประเทศที่มีทรัพยากรเกินทุกด้าน หากยังเน้นการเกษตรอยู่ เมื่อของขายไม่ได้ก็ยังมีอาหารไว้กิน แต่เมื่อเป็นประเทศอุตสาหกรรมเราต้องไปพึ่งตลาด

พระองค์ฯ ทรงทำทุกอย่างเพื่อรักษาแผ่นดินไว้ ทรงแก้วิกฤติปัญหาในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ก็ขอให้คนไทยใส่ใจเรียนรู้ อย่าเพียงชื่นชมพระบารมีแล้วทำน้ำหูน้าตาไหลอย่างเดียว ให้เอาองค์ความรู้ที่พระองค์ท่านพระราชทานไปปรับใช้ เพราะนายโคฟี อันนัน อดีตเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ยังยกย่องว่างานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ใช่เพื่อคนไทยเท่านั้น แต่เป็นประโยชน์สำหรับคนทั้งโลก และในขณะนี้ ก็มีมหาวิทยาลัยจากต่างชาติได้ติดต่อเข้ามาเพื่อขออนุญาตความรู้ไปช่วยประเทศต่างๆ รวมถึงสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงตรัสเสมอคือ การให้ครองสติกำจัดกิเลสให้หมดไป พอดีแล้วจะมีความสุข

พระราชอำนาจในการอภัยโทษ

ในการแสดงปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับการทรงใช้พระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญ” ศาสตราจารย์พิเศษอรุณนิติ คิชฐอำนาจ องคมนตรี ได้กล่าวถึงพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ ว่า

“อำนาจในการพระราชทานอภัยโทษเป็นพระราชทานในนิติพระราชประเพณีมาตั้งแต่ดั้งเดิม และเป็นอำนาจเฉพาะของพระมหากษัตริย์ที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับ ซึ่งเป็นอำนาจอิสระและเป็นกลางของพระมหากษัตริย์ เป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงถึงความผูกพันและพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อประชาชน ต่อผู้ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม และเป็นทางออกสุดท้ายที่พวกเขาเหล่านั้นจะได้รับความเป็นธรรม”

และอีกตอนหนึ่งของกมนตรีอรธนิติได้กล่าวถึงพระราชอำนาจในตุลาการ ซึ่งรัฐธรรมนูญมาตรา 197 และมาตรา 200 และมาตรา 201 กำหนดพระราชอำนาจศาลที่การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นอำนาจศาลที่จะต้องดำเนิน ด้วยความยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และตามพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ โดยได้ยกตัวอย่าง ปี 2549 เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารไม่สามารถทำหน้าที่ได้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงตั้งเตือนให้ตุลาการ ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยที่เหลืออยู่ ได้ใช้อำนาจหน้าที่ที่ประทับระครองไว้ เพื่อให้ประเทศสามารถปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ต่อไป

ในหลวงไม่เคยมีรับสั่งใด ๆ เกี่ยวกับการเมือง

นายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี 2 สมัยของไทย เคยตอบคำถาม นายโจนาธาน เฮด ผู้สื่อข่าวจากสถานีวิทยุ บีบีซี เมื่อปี 2550 ที่ถามถึงการแทรกแซงของในหลวงว่า

พระองค์ท่านทรงยึดบทกฎหมายตามตัวอักษร และเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างเคร่งครัด เรื่องซึ่งชาวต่างประเทศมองว่าพระองค์ท่านแทรกแซงผมขอแยกออกเป็น 2 ประเภท

ประเภทแรก เป็นการแทรกแซงที่ริเริ่มด้วยบุคคลผู้นั้นเอง ในกรณีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การแทรกแซงเป็นการเข้าไปโดยมีผู้ร้องขอ จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันเล็กน้อย

ประการที่สอง ตลอดระยะเวลาที่ผมทำหน้าที่นายกรัฐมนตรีทั้ง 2 ครั้งนั้น ผมได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ ถวายรายงาน ไม่เคยมีรับสั่งใด ๆ แม้แต่ครั้งเดียวที่เกี่ยวข้องกับการเมืองประเทศ หากจะมีครั้งใดที่ทรงรู้สึกว่าจะก้าวล้ำขอบเขตพระองค์ท่านก็จะทรงยับยั้งไว้ในกรอบวินัยที่ทรงตั้งไว้ จะรับสั่งกับผมว่า “นี่เป็นเรื่องที่นายฯ มาขอความเห็นนะ”

พระมหากษัตริย์ไม่อาจเข้ากับฝ่ายใดได้

นอกจากนายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรีจะตอบคำถามผู้สื่อข่าวต่างประเทศแล้ว นายทงกันทอง นักหนังสือพิมพ์ผู้มีประสบการณ์ทางการเมืองอย่างสูง ก็ได้เขียนบทความเรื่อง สถาบันพระมหากษัตริย์อยู่เหนือการเมืองและการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย เอาไว้อย่างน่าสนใจเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ.2551 ว่า

“สถาบันพระมหากษัตริย์ อยู่เหนือการเมืองและการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย และชอบที่จะให้มีการเมืองที่มีเสถียรภาพ มีนิติรัฐและความผาสุก ถ้าการเมืองมีความมั่นคงแล้ว สถาบันพระมหากษัตริย์ก็จะมีเสถียรภาพไป

ด้วย ถ้าการเมืองไม่มั่นคงหรือมีความปั่นป่วนในสังคม สถาบันพระมหากษัตริย์ จะไม่มั่นคงตามไปด้วย สถาบันพระมหากษัตริย์จะรู้สึกไม่เป็นปกติทุกครั้งที่ประเทศไร้เสถียรภาพ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่สำคัญ สถาบันพระมหากษัตริย์ไม่อาจเข้ากับฝ่ายใดได้ เนื่องจากจะเสียความเป็นกลาง สถาบันพระมหากษัตริย์ได้รับการรบกวน จากการที่มีการขอนายกรัฐมนตรีพระราชทานในปี พ.ศ.2547 เนื่องจากไม่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และขณะนี้ สถาบันฯก็ได้รับการรบกวนอีกครั้งจากทุกฝ่ายในความขัดแย้งครั้งนี้ เนื่องจากทุกฝ่ายไม่ได้ใช้ปัญญา หรือแสดงความเสียสละเพื่อประเทศชาติ เพื่อให้ประเทศชาติสามารถก้าวต่อไปบททิศทางการที่ควร”

นายทง เขียนไว้อีกตอนหนึ่งว่า

บทบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นทรงดำรงความเป็นกลาง โดยทรงปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีและรัฐธรรมนูญ ทรงคัดค้านหลายครั้งให้ชาวไทยสามัคคีกัน และใช้ปัญญาในการป้องกันไม่ให้ประเทศล่มจม และทรงใช้คำว่า “ล่มจม” หลายครั้ง ยกตัวอย่างด้วยว่า

“นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เรียกร้องให้อดีตนายกรัฐมนตรีสมัคร สุนทรเวช ให้ยุบสภาเพื่อยุติปัญหาการเมือง โดยมีนัยยะว่า ถ้านักการเมืองไม่สามารถแก้ปัญหาวิกฤตการเมืองได้ ก็ควรจะคืนอำนาจสู่พระมหากษัตริย์” นายทง ปิดท้ายบทความนั้นว่า

“เมื่อใดก็ตามที่ชาวไทยไม่สามารถตกลงวิกฤตการเมืองกันได้ ก็จะถวายนอำนาจคืนให้พระมหากษัตริย์ นี่คือการปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

ไม่เคยต้องการให้รัฐบาลทำอะไรเพื่อพระองค์

หลังจากพ้นตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 2 แล้ว นายอานันท์ ปันยารชุน ยังได้เขียนไว้ในบทความเรื่องพระราชอำนาจกับระบอบประชาธิปไตย ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2552 ว่า

“เราสร้างบ้านประชาธิปไตย แต่เราไม่ได้ดูแลเสาเอก แทนที่จะเริ่มสร้างด้วยเสาไม้สัก ของเราเป็นไม้ไผ่ นี่คือจุดอ่อนของวิวัฒนาการระบอบประชาธิปไตย พอเราเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย ก็ปรากฏว่าการฟ้องถ่ายอำนาจมาจากพระมหากษัตริย์ กลับไม่ได้ตกถึงมือประชาชนอย่างแท้จริง แต่ไปตกอยู่ในมือผู้ก่อการทหาร ข้าราชการพลเรือน นักการเมืองและนักธุรกิจการเมือง”

อดีตนายกรัฐมนตรี 2 สมัยบอกว่า “ปัจจุบันนี้ ระบอบพระมหากษัตริย์ยังเป็นระบอบที่คนไทยส่วนใหญ่ก็ยังอยากให้อยู่ไว้ แม้ระบอบนี้คนไม่เห็นด้วยอาจจะมิ และคนไทยก็ต้องใจกว้างพอ นายอานันท์ กล่าวถึงกรณีที่มีผู้กล่าวหาในหลวงว่าก้าวก้าวการเมืองว่า

“ตลอดเวลาที่ผมเป็นนายกฯ 2 ครั้ง ครั้งแรก 1 ปี 5 เดือน ครั้งที่ 2 ราว 5-6 เดือน พระองค์ท่านไม่เคยก้าวก้าวเรื่องการเมืองเลย บางครั้งผมถึงสลดใจที่คนชอบอ้างต่างๆ นานา และในสังคมไทยพระมหากษัตริย์เป็นที่เคารพรัก เป็นที่สักการบูชา แต่ก็มีพยายามที่จะดึงสถาบันลงมา ดึงพระเจ้าอยู่หัวลงมาให้ประอะเปื้อน”

นายอานันท์ ได้แสดงความเห็นถึงพฤติกรรมของ อดีตนายกฯ ทักษิณ ชินวัตร ตอนหนึ่งว่า

“เมื่อเร็วๆ นี้ ทักษิณก็เพิ่งให้สัมภาษณ์เรื่องเหตุการณ์ก่อนปฏิวัติ 19 กันยายน 2549 ผมว่ามันเป็นเรื่องเพื่อพื้นที่ไม่น่าเกิดขึ้น และมันไม่เป็นความจริง” นายอานันท์ให้แง่คิดด้วยว่า “เป็นเรื่องที่ใครก็ตามที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีต้องเรียนรู้สิ่งเหล่านี้บ้างว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรเปิดเผย มิฉะนั้น จะเป็นการเอาเปรียบพระเจ้าอยู่หัวนะ นายกรัฐมนตรีบางคนถึงขนาดเอากล้องทีวีไปถ่าย เพื่อให้คนดูได้ยินว่าคุยอะไรกับพระเจ้าอยู่หัวเรื่องอะไร ซึ่งไม่ถูกไม่เหมาะสมที่จะทำ”

นายอานันท์ กล่าวด้วยว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้มีพระบารมีมาก ไม่ได้เกิดจากรัฐธรรมนูญฉบับไหนเลย แต่เป็นพระบารมีที่พระองค์สะสมมาจากการปฏิบัติพระองค์ในฐานะพระมหากษัตริย์ทรงสนพระทัยกับกิจกรรมที่ทรงทำเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวสยาม ตั้งแต่ขึ้นครองราชย์มา ทรงทำเรื่องทุกข์สุขของประชาชน และความมั่นคงของประเทศชาติ

นอกจากนายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรีจะยืนยันว่า ในหลวงมิได้ก้าวก้าวในทางการเมืองแล้ว หลายท่านอาจยังไม่ทราบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ไม่เคยต้องการให้รัฐบาลดำเนินการสิ่งใดเพื่อประโยชน์ของพระองค์เป็นการเฉพาะอีกด้วย

พระราชกรณียกิจของในหลวงตลอดระยะเวลาที่ทรงงานเพื่อพสกนิกรชาวไทยนั้น ส่วนมากหรือทั้งหมดจะเป็นการทรงงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวสยามสมดังที่พระองค์ทรงตรัสไว้ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม” อย่างแท้จริง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช กับประชาธิปไตย

ราชอาณาจักรไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนั้นพระมหากษัตริย์และประชาธิปไตยในสังคมไทยจึงมิสามารถแยกออกจากกันได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็น 1 ใน 3 พระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรีที่ทรงใช้พระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตย พระองค์เป็นผู้ที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาและระคับระคองประชาธิปไตยของไทย

พระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญต่อประชาธิปไตยของไทยนับตั้งแต่แรกเริ่มที่พระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ ดังที่ปรากฏในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ 9 ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในขั้นตอนการถวายน้ำอภิเษก อันเป็นขั้นตอนที่สื่อความหมายถึงการถวายพระราชอำนาจแด่องค์พระมหากษัตริย์ โดยใช้ “น้ำอภิเษก” เป็นสัญลักษณ์แทน “พระราชอำนาจ” กล่าวคือ ได้เปลี่ยนผู้ถวายน้ำอภิเษกจากเดิมที่ให้ราชบัณฑิตเป็นผู้ถวายมาเป็นสมาชิกรัฐสภาเป็นผู้ถวาย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงยอมรับว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนและพระองค์ทรงเป็นพระประมุขภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยของไทยมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องโดยเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและความเหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ในด้านของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีต่อประชาธิปไตยนั้น ไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พุทธศักราช 2575 กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้สถาบันพระมหากษัตริย์ทรงเป็นกลางทางการเมือง ด้วยพระเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งนี้พระเจ้าอยู่หัวทรงมีแนวพระราชดำริอย่างแน่วแน่ต่อหลักการในระบอบประชาธิปไตยดังกล่าว ซึ่งปรากฏในพระราชดำรัสที่ทรงให้ไว้เมื่อพุทธศักราช 2522 ความว่า “เราพยายามวางตัวให้เป็นกลาง และร่วมมือโดยสันติวิธีกับทุกฝ่าย เพราะเชื่อมั่นว่าความเป็นกลางนี้สำคัญสำหรับเรา” ส่วนแนวพระราชดำรินี้หลักการที่ว่าพระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือการเมืองนั้น ปรากฏแจ้งชัดในคราวที่มีการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ซึ่งได้ระบุให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการในการแต่งตั้งสมาชิกรัฐสภา ในครั้งนั้นพระเจ้าอยู่หัวทรงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งต่อบทบัญญัติดังกล่าว เพราะประธานองคมนตรีเป็นบุคคลที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามพระราชอัธยาศัย ดังนั้นพระเจ้าอยู่หัวจึงไม่ทรงต้องพระราชประสงค์ที่จะให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ทรงเลือกหรือแต่งตั้งตามพระราชอัธยาศัยไปเกี่ยวข้องพัวพันเสมือนหนึ่งองค์กรทางการเมือง อันจะเป็นการขัดต่อหลักการที่ว่า

พระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือการเมือง พระราชประสงค์ดังกล่าวของพระเจ้าอยู่หัวแสดงถึงความตั้งพระราชหฤทัยที่จะทรงดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยและมีให้มีการแทรกแซงใดๆต่ออำนาจธิปไตยซึ่งเป็นของประชาชน

แม้สถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยจะทรงเป็นกลางและอยู่เหนือการเมือง แต่ไม่ว่ายุคใดสมัยใดในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเข้าเฝ้าฯ เพื่อถวายรายงานการบริหารราชการแผ่นดิน หากนายกรัฐมนตรีกราบบังคมทูลขอคำปรึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง พระเจ้าอยู่หัวก็จะทรงให้คำปรึกษาในความอันเป็นประโยชน์ต่อเรื่องนั้น และหากมีเรื่องใดที่พระองค์ทรงเดือนสดีหรือให้กำลังใจแก่ฝ่ายบริหารเป็นการภายใน ฝ่ายบริหารก็จะนำคำแนะนำเหล่านั้นใส่เกล้าฯมาพิจารณาเป็นแนวทางและใช้สติสำนึกในการปฏิบัติ อันถือเป็นพระมหากษัตริย์คุณที่พระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานต่อผู้มีอำนาจเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เนื่องด้วยบางกรณีการพิจารณาร่างกฎหมายหรือกระบวนการต่างๆตามรัฐธรรมนูญอาจถูกแทรกแซงจากอำนาจการเมือง อันส่งผลให้กระบวนการดังกล่าวมีความไม่ถูกต้อง ดังนั้นพระมหากษัตริย์จึงมีพระราชอำนาจที่จะยับยั้งพระราชบัญญัติใดที่ไม่ทรงเห็นชอบโดยการพระราชทานคืนมายังรัฐสภาหรือทรงยับยั้งพระราชบัญญัตินั้นไว้เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้พระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยจึงยังคงมีพระราชอำนาจที่จะพระราชทานพระราชดำริเตือนแก่ฝ่ายบริหารและรัฐสภา เพื่อให้การใช้อำนาจตามระบอบประชาธิปไตยเป็นประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

วิธีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยนั้น มีที่มาวิวัฒนาการและคุณลักษณะพิเศษต่างไปจากบ้านเมืองอื่นอยู่หลายประการ ด้วยเหตุนี้หลายต่อหลายครั้งเมื่อเกิดความขัดแย้งใดๆทางการเมืองคนในสังคมจะอ้างเอาพระบารมีของพระเจ้าอยู่หัวเป็นที่พึ่ง เนื่องจากความขัดแย้งทางการเมืองที่นำไปสู่ความรุนแรงในบ้านเมืองล้วนแล้วแต่ทำให้ประเทศชาติได้รับความเสียหาย ดังนั้นพระเจ้าอยู่หัว ผู้เป็นหลักชัยของทวยราษฎร์จึงมีบทบาทอย่างยิ่งในการนำพาประเทศให้ก้าวพ้นวิกฤติการณ์เหล่านั้น ดังเช่นเมื่อเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516 จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีได้กราบบังคมทูลขอลาออกจากตำแหน่ง จนนำมาซึ่งภาวะสุญญากาศทางการเมืองและด้วยเหตุการณ์บ้านเมืองในขณะนั้นยังคงวุ่นวายไม่น่าไว้วางใจ หากรอให้มีกระบวนการตามกฎหมายผ่านสภานิติบัญญัติในขณะนั้นก็จะเนิ่นช้าไป ดังนั้นพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯแต่งตั้งนายสัญญา ธรรมศักดิ์ องคมนตรีเป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีประธานสภานิติบัญญัติลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ โดยการพระราชทานนายกรัฐมนตรีในภาวะวิกฤติเช่นนั้น ด้วยเพราะพระเจ้าอยู่หัวทรงทำเพื่อประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ และตลอดระยะเวลา 61 ปีที่พระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ พระองค์ได้สั่งสมพระบารมีและประสบการณ์ในการ

ปกครองแผ่นดินภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นเมื่อพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งอันเกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์บ้านเมืองในกรณีใด ประชาชนจะน้อมรับและปฏิบัติโดยศุภฤกษ์ด้วยเพราะเชื่อในความบริสุทธิ์พระทัยของพระองค์ ดังจะเห็นได้จากเมื่อครั้งเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พระเจ้าอยู่หัวทรงให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูรและ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้าฯ จากนั้นพระองค์ทรงมีพระราชดำรัสแก่บุคคลทั้งสองและประชาชนทั้งประเทศโดยมีใจความสำคัญว่า “จะมีประโยชน์อะไรที่จะทนงตัวว่าขณะเวลานี้อยู่บนกองสิ่งปรักหักพัง” พระราชดำรัสดังกล่าวนำมาซึ่งการยุติความขัดแย้งระหว่าง พล.อ.สุจินดา คราประยูรและ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ซึ่งพระราชดำรัสที่ออกมานั้น จะเป็นในอันที่ให้ทางสว่างต่อเหตุการณ์ที่กำลังตกอยู่ในความมืดและแสงไว้ด้วยนัยที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้นๆสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาโดยไม่เป็นการก้าวก่ายการเมือง และในกรณีที่บางยุคสมัยกระบวนการประชาธิปไตยต้องหยุดชะงักด้วยเหตุผลทางการเมือง พระเจ้าอยู่หัวก็ทรงมีแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อให้ชาติก้าวเดินต่อไปได้ตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเห็นได้จากกระแสพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่ผู้พิพากษาศาลฎีกาและตุลาการศาลปกครองสูงสุดเนื่องในโอกาสเข้าเฝ้าฯถวายสัตย์ปฏิญาณตนก่อนเข้ารับหน้าที่ เมื่อวันที่ 25 เมษายน พุทธศักราช 2549 ซึ่งพระเจ้าอยู่หัวทรงขอให้ศาลฎีกาและศาลปกครองสูงสุดร่วมกันใช้อำนาจที่มีอยู่จัดการกับปัญหาในกรณีการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 เมษายน พุทธศักราช 2549 มิเช่นนั้นระบอบประชาธิปไตยจะดำเนินต่อไปไม่ได้และอาจจะทำให้ประเทศชาติล่มจม ซึ่งกาลต่อมาทั้งศาลฎีกาและศาลปกครองสูงสุดได้นำแนวพระราชดำรัสดังกล่าวมาปฏิบัติตามพระราชประสงค์จนสามารถก้าววิกฤติทางการเมืองในขณะนั้นไปได้ ด้วยเหตุที่พระเจ้าอยู่หัวทรงมีประสบการณ์ในความเป็นไปด้านการเมืองการปกครองของไทยในระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด เพราะทรงพบพานกับสถานการณ์ทางการเมืองในรูปแบบต่างๆมาตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์ ดังนั้นพระราชกรณียกิจที่ทรงนำพาประเทศชาติสู่ความสงบจากเหตุการณ์ของความขัดแย้งเนื่องจากกลไกทางประชาธิปไตย นับเป็นพระราชดำริที่ทรงแสดงพระราชวิญญ์เพื่อความผาสุกของประชาชนชาวไทย

ระบอบประชาธิปไตยให้ความสำคัญต่อการมีสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในสังคม ด้วยเหตุนี้พระเจ้าอยู่หัวจึงทรงตระหนักถึงเรื่องดังกล่าวด้วยน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงเคารพต่อประชาธิปไตย กล่าวคือพระองค์ทรงไม่เห็นด้วยที่มีการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญว่าจะละเมิดพระมหากษัตริย์มิได้ ซึ่งจะหมายถึงว่าผู้ใดจะวิจารณ์พระมหากษัตริย์ไม่ได้ อันเป็นการขัดต่อหลักประชาธิปไตย พระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าหากพระมหากษัตริย์ถูกวิจารณ์ไม่ได้ แล้วพระมหากษัตริย์จะรู้ได้อย่างไรว่าทำผิดหรือทำถูก พระองค์ทรงยินดีและอนุญาตให้วิพากษ์วิจารณ์พระองค์ได้ แต่การวิจารณ์นั้นควรเป็นการวิจารณ์ในทางที่ถูกที่ควร พระราชประสงค์ดังกล่าวจึงเป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นนักประชาธิปไตยของพระเจ้าอยู่หัวได้อย่างจริงแท้ ดังที่อดีต

นายกรัฐมนตรีอานันท์ ปันยารชุน ได้กล่าวถึงพระเจ้าอยู่หัวกับประชาธิปไตยว่า “พระองค์ท่านทรงเป็นนักประชาธิปไตย ซึ่งมีใช้นักประชาธิปไตยจากในทฤษฎี แต่เป็นนักประชาธิปไตยจากพระทัยของพระองค์เอง”

พระปรีชาญาณของพระเจ้าอยู่หัวทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของไทยมีความเข้มแข็งและมั่นคงจนถึงทุกวันนี้ ด้วยพระราชกรณียกิจและแนวทางการปฏิบัติที่พระองค์ทรงมีต่อประชาธิปไตยนั้นมีความสมานสนิทต่อสังคมไทย โดยพระองค์มิได้ยึดติดกับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่มีมาแต่อดีต สิ่งเหล่านี้คือเครื่องยืนยันโดยแท้จริงว่าพระองค์ทรงเป็น “พระมหากษัตริย์นักประชาธิปไตย” ดังนั้น ประชาชนชาวไทยจึงควรสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อประชาธิปไตยของไทย โดยการร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยของชาติให้สถาพรมั่นคงสืบไป เพื่อเป็นการทดแทนพระวิริยะที่พระเจ้าอยู่หัวทรงทำเพื่อแผ่นดินไทยมาตลอดรัชสมัยของพระองค์

ในหลวงรัชกาลที่ 9 กับประชาธิปไตย

ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มา 84 ปี อยู่ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดช 70 ปี อยู่ในรัชสมัย ร.7 ไม่ถึง 2 ปี อยู่ในรัชสมัย ร.8 อีก 12 ปี แต่ต้องมีคณะผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน เพราะเสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อมีพระชนมายุเพียง 8 พรรษา

กล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยไทยไม่ว่าจะคดเคี้ยวระหกระเหินอย่างไร ก็เปลี่ยนแปลง พัฒนามาในรัชสมัยของพระองค์ท่านเกือบทั้งสิ้น แม้ช่วงแรกเป็นยุครัฐบาลทหาร หลังรัฐประหาร 2490 ที่พลังอนุรักษ์นิยมโค้นล้มปรีดี ปิดฉากประชาธิปไตยของคณะราษฎร แต่ภายหลัง 14 ตุลา 2516 ซึ่งวิกฤตคลี่คลายด้วยพระบารมี 43 ปีถึงวันนี้ เราก็อยู่ใน “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” แม้มีรัฐประหาร 4 ครั้ง มีประชาธิปไตยไม่เต็มใบในบางช่วง

ทำไมนับแค่ 43 ปี เพราะ จากปี 2490 ถึง 2516 ประเทศปกครองด้วยอำนาจรัฐประหารมากกว่ารัฐธรรมนูญ แม้รัฐประหารให้ความเคารพเทิดทูนพระมหากษัตริย์ แต่ก็ปกครองด้วยอำนาจรัฐประหารไม่ได้ปกครองตามรัฐธรรมนูญที่เขียนไว้ตั้งแต่ปี 2475 ว่า “อำนาจอธิปไตยย่อมมาจากปวงชน ชาวสยามพระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นแต่โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” ประกาศคณะปฏิวัติ และประกาศคณะรัฐประหาร หัวหน้าประกาศใช้ได้เลย ไม่ต้องทูลเกล้าฯ เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ไม่เหมือนพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา พระบรมราชโองการ ที่ประธานรัฐสภา นายฯ ต้องนำขึ้นทูลเกล้าฯ

พระบารมีของในหลวง รัชกาลที่ 9 เผ่าไพศาลในระบอบประชาธิปไตยที่ทรงเป็นประมุข เป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นที่ยึดเหนี่ยว ในขณะที่รัฐสภา รัฐบาลก็ทำหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ พสกนิกรมีสิทธิเสรีภาพ มีอำนาจตัดสินใจ ในระดับที่พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ตลอด 43 ปี ซึ่งคนส่วนใหญ่ที่ปลื้มปิติ “เกิดในรัชกาลที่ 9” ก็เกิดและเติบโตในช่วงนี้พระบารมีกับประชาธิปไตยไม่จำเป็นต้องขัดกัน แต่ก็มีคนพยายามตั้งสถาบันมาตัดสินการเมือง โดยเฉพาะการเรียกร้อย “นายกฯ พระราชทาน” เมื่อปี 2549 กระทั่งในหลวงทรงมีพระราชดำรัสว่า “ไม่เคยมีนายกฯ พระราชทาน มาตรา 7 ไม่ได้หมายถึงมอบให้พระมหากษัตริย์มีอำนาจที่จะทำอะไรตามชอบใจ แต่ 10 ปีผ่านไป ก็ดูเหมือนยังมีความคิดความพยายามเรื่องนี้อยู่ จนร่างรัฐธรรมนูญ 2559 ของ กรธ.ต้องตัดมาตรา 7 ไปใช้มาตรา 5 แก้ววิกฤตแทน

พระบารมีไม่ได้อยู่ในมาตราใดทั้งสิ้น ถ้าว่าตามหลักรัฐธรรมนูญ เมื่อบ้านเมืองอยู่ในภาวะวิกฤต องค์กรอำนาจต่างๆ เป็นอัมพาต ก็เป็นอำนาจหน้าที่ของประมุขตามมาตรา 3 แต่ถ้าว่ากันตามความเป็นจริงทางสังคม การเมือง เมื่อบ้านเมืองถึงทางตัน จะพินาศย่อยยับ จะฆ่าฟันกัน แบบ 14 ตุลา พฤษภา 35 ก็เหลือแต่บุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือสูงสุด ที่ขยับยื่นและชี้ทางออกได้ เพียงแต่ต้องขึ้นกับพระบรมราชวินิจฉัย “หลังมาเองเหมือนฝนอันชื่นใจ” ไม่ใช่คน 2 ฝ่ายขัดแย้งกันยังไม่เกิดฉันทามติ ฝ่ายหนึ่งก็ไปเรียกร้อย “นายกฯ พระราชทาน” จนความขัดแย้งบานปลาย

สถาบันพระมหากษัตริย์กับการพัฒนาประชาธิปไตยอยู่คู่กันได้ และต้องทำให้ได้ แต่จนวันนี้ก็ยังมีคนปลุกกระแส แบบรักสถาบันแล้วไม่ต้องมีประชาธิปไตย “แบบฝรั่ง” ที่ให้เสรีภาพมีความเห็นต่าง หรือบางคนก็ฉวยช่วงนี้ ย้อนไปโจมตีคณะราษฎร ทำนองว่าทำผิดคิดร้ายที่เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นประชาธิปไตย ในหลวงทรงสั่งสมพระบารมีจากการเป็นพระมหากษัตริย์ใต้รัฐธรรมนูญ ที่ทรงมีพระราชดำรัสเองว่า “ไม่เคยทำอะไรตามใจชอบ”

มีพักต้องพูดถึงว่า คณะราษฎรเป็นผู้กราบบังคมทูลอัญเชิญในหลวง ร.8 ขึ้นครองราชย์ แต่คนไทยที่ไม่ศึกษาประวัติศาสตร์ก่อน 2475 ไม่เข้าใจว่า คณะราษฎรได้เปลี่ยนแปลงการปกครองให้พระมหากษัตริย์ทรงพ้นไปจากการใช้อำนาจตัดสินใจทางบริหาร ทางนิติบัญญัติ ซึ่งสัจธรรมของอำนาจ ไม่ว่าผู้ใดใช้อำนาจก็ย่อมให้คุณให้โทษ ย่อมเกิดคนพอใจไม่พอใจ อย่างเช่น ร.7 ทรงต้องแบกภาระแก้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ต้องขึ้นภาษี ตัดงบประมาณ ปลดข้าราชการ ฯลฯ

พระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยมีพระราชอำนาจใหม่ มีในแง่กระบวนการ ที่หากไม่เป็นไปตามขั้นตอนของรัฐธรรมนูญ บางกรณีก็ไม่ทรงลงพระปรมาภิไธย แต่พระองค์ก็ไม่เกี่ยวข้องการตัดสินใจ ไม่ว่าจะ

การออกกฎหมาย การแต่งตั้งใคร (ซึ่งย่อมมีคนสมหวังผิดหวัง) ประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี ผู้รับสนองพระบรมราชโองการเป็นผู้รับผิดชอบการตัดสินใจนั้นๆ

รักในหลวงก็ควรรำลึกถึงพระองค์ท่านในฐานะประมุขแห่งระบอบประชาธิปไตย ที่เปลี่ยนแปลงพัฒนา มาตลอดรัชสมัย

สรุป

ศาสตราจารย์ กุลด์-เดวิส ระบุว่า ในสายตาของตนนั้น สิ่งที่ทรงประสบความสำเร็จสูงสุดในบรรดาหลายๆ สิ่งที่ทรงวิริยะอุตสาหะกระทำทิ้งไว้ให้ลูกไทยหลานไทยนั้น คือ “มรดกตกทอดทางการเมือง” ที่ทรงรังสรรค์ขึ้นไว้ในช่วงเวลา 70 ปี ที่ครองราชย์นั่นเอง

“พลังอำนาจที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงสร้างขึ้นนั้น เกิดขึ้นจากพลังของการประพุดคิดให้เป็นแบบอย่างมากกว่าที่จะเกิดขึ้นด้วยตัวพลังอำนาจเอง”

พร้อมกับถอดเปรียบเทียบไม่ได้กับ “พระมหากษัตริย์ในยุโรปตะวันตก” ที่ “เป็นเพียงประมุขในนาม” แต่ปราศจากอำนาจที่แท้จริงแต่อย่างใด

ศาสตราจารย์ กุลด์-เดวิส ซึ่งให้เห็นต่อไปว่า นักรัฐศาสตร์ตะวันตกรู้สึกอยู่เสมอว่าการจำแนกแยกแยะการเมืองไทยให้เข้าอยู่ในหมวดหมู่ใดหมวดหมู่หนึ่งนั้นยากลำบากเหลือหลาย สาเหตุสำคัญเหนืออื่นใดก็คือ ในหลวงของเราทรงแสดงบทบาทที่ไม่เคยมีกษัตริย์ใดเคยกระทำมาก่อนและอยู่นอกเหนือการตีความตามนิยามดั้งเดิมทั้งหลาย

ข้อสังเกตอีกประการของ ศาสตราจารย์ กุลด์-เดวิส ก็คือ ในรัชสมัยของในหลวงรัชกาลที่ 9 ประเทศไทยกลายเป็นประเทศที่มีการเปลี่ยนรัฐธรรมนูญกันเป็นว่าเล่น มากที่สุดในโลก

แต่ถึงลงไปภายใต้ความเคลื่อนไหวเหล่านั้น ไทย ยังคงมีเสถียรภาพ ดำรงความมั่นคงของประเทศเอาไว้ได้ ในท่ามกลางความปั่นป่วนวุ่นวายที่รุมเร้านานาประเทศโดยรอบ

“ไทยสามารถหลีกเลี่ยงไม่ตกอยู่ในสภาพรัฐบาลทหารเบ็ดเสร็จที่โหดร้ายแบบพม่าได้ ไม่ต้องเผชิญกับการเข่นฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เหมือนในอินโดจีน และไม่ต้องพานพบกับห้วงเวลานองเลือดสูงสุดแบบเดียวกับที่เกิดขึ้นในอินโดนีเซีย” ในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น

“การที่ไทยมีสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีความชอบธรรมอันเนื่องมาจากราชธรรมแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น ช่วยนำพาประเทศผ่านพ้นภัยอันตรายทั้งหลายในช่วงสงครามเย็นมาได้ และยังรุดหน้าบนเส้นทางสู่ความทันสมัยได้โดยมีการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดปัญหาน้อยกว่าบรรดาประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่ทั้งหลาย” ศาสตราจารย์กูดส์-เดวิสย้ำ

ในความเห็นของ ศาสตราจารย์กูดส์-เดวิส “ราชธรรม” ของในหลวงนั้น เป็นความชอบธรรมที่ยิ่งใหญ่ซึ่งเกิดขึ้นทั้งจากพระราชดำรัส พระราชกรณียกิจ และพระราชจริยวัตร

“ถือเป็นการดำเนินคดีต่อนักโทษและต่อบรรดาชนชั้นนำทางธุรกิจผู้ละโมภทั้งหลายโดยตรง ตัวอย่างเช่น หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอีกนั่นแหละที่ทรงเรียกร้อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ขึ้นมา ทรงเตือนให้ดำรงชีวิตอยู่บน “มัชฌิมาวิถิ” ที่เพียงพอต่อความต้องการพื้นฐานทั้งหลายทั้งปวงซึ่งจะเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาไปข้างหน้าอย่างสมดุล

เป็นการตอบโต้กับ “โลกาภิวัตน์เกินขีด” ที่กำลังคลั่งไคล้กันด้วย

ศาสตราจารย์กูดส์-เดวิส บอกว่า ด้วย “ราชธรรม” นี้เองที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมี “ธรรมเป็นอำนาจ” หรือ “อำนาจแห่งธรรม” ซึ่งเมื่อถึงคราวจำเป็น พระองค์ก็สามารถเอาชนะ “คนที่มีปืนอยู่ในมือ” ได้ด้วยพระราชดำรัสเพียงไม่กี่ประโยคเท่านั้น ไม่มีประเทศอื่นใดในโลก สามารถมีได้แบบที่ไทยเรามี

สำหรับคนไทยนั้นทั้งภาคภูมิใจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และซาบซึ้งในพระมหากุณาธิคุณมานับนานเต็มที่แล้ว

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์ พระองค์เปรียบเสมือนพ่อหลวงของชาวไทยทั้งประเทศ เป็นที่พึ่งและเป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณของประชาชนอีกทั้งยังเป็นแบบอย่างและเป็นแรงบันดาลใจให้กับพสกนิกรคนในชาติให้ทำความดีกันต่อไปโดยไม่ย่อท้อถึงแม้ในวันนี้พระองค์ท่านจะจากเราไป แต่ความรักและความดีที่ทรงอุทิศพระองค์เพื่อประชาชนมาตลอดระยะเวลาที่ทรงขึ้นครองราชย์จะตราตรึงและสถิตย์อยู่ในหัวใจของคนไทยทุกคนตลอดไปไม่มีวันลืมหืมเลือนในห้วงแห่งความเสียใจและโศกเศร้าจากการสูญเสียพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศอันเป็นที่รักยิ่งนี้ ขอให้ประชาชนคนไทยมีสติและเข้มแข็ง ทำหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด และน้อมนำพระราชดำรัสที่พระองค์ท่านเคยตรัสไว้มาใช้เพื่อพัฒนาประเทศและทำให้สังคมของเราดีขึ้นต่อไปให้คุ้มค่ากับการที่พระองค์ท่านได้เหน็ดเหนื่อยและทุ่มเททำเพื่อพวกเราตลอดมา และขอให้ยึดมั่นในความดีที่ท่านทรงทำเป็นแบบอย่างให้เราเห็นตลอดระยะเวลา 70 ปี

ทั้งหมดนี้คงจะเป็นการแสดงความอาลัยที่เราประชาชนคนไทยจะสามารถทำเพื่อตอบแทนพระองค์ท่านได้อย่างดีที่สุดเท่าที่เราจะทำได้ ขอพระองค์เสด็จสู่สวรรคาลัย ผองพสกนิกรชาวไทยน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ
ตราบนิจนิรันดร์

บรรณานุกรม

สถาบันพระปกเกล้า/ระบอบประชาธิปไตยแบบไทย : <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title> (สืบค้นเมื่อ วันที่ 2 พฤศจิกายน 2560)

ระบบการเมืองการปกครองในปัจจุบัน : <https://sites.google.com/site/groupsocial55/home> (สืบค้นเมื่อ วันที่ 2 พฤศจิกายน 2560)

Chaopraya news พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ พระราชสถานะและพระราชอำนาจที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญ วันที่ 29 มกราคม 2557: <http://www.chaoprayanews.com>

อนุสรณ์ธรรมชาติไทย พระเจ้าอยู่หัวกับประชาธิปไตย โดย พงศ์เพชร หนูเพชร : <http://oknation.nationtv.tv/blog/plagud> (สืบค้นเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2560)

ข่าวสด วันที่ 28 ตุลาคม 2559 ในหลวงกับประชาธิปไตย: <https://www.khaosod.co.th/politics/news>

มติชนสุดสัปดาห์ 28 ตุลาคม – 3 พฤศจิกายน 2559 ปีที่ 37 ฉบับ 1889 หน้า 110